Maastricht in Beeld

De Onze-Lieve-Vrouwe, de kunst

39·3

juni 2022

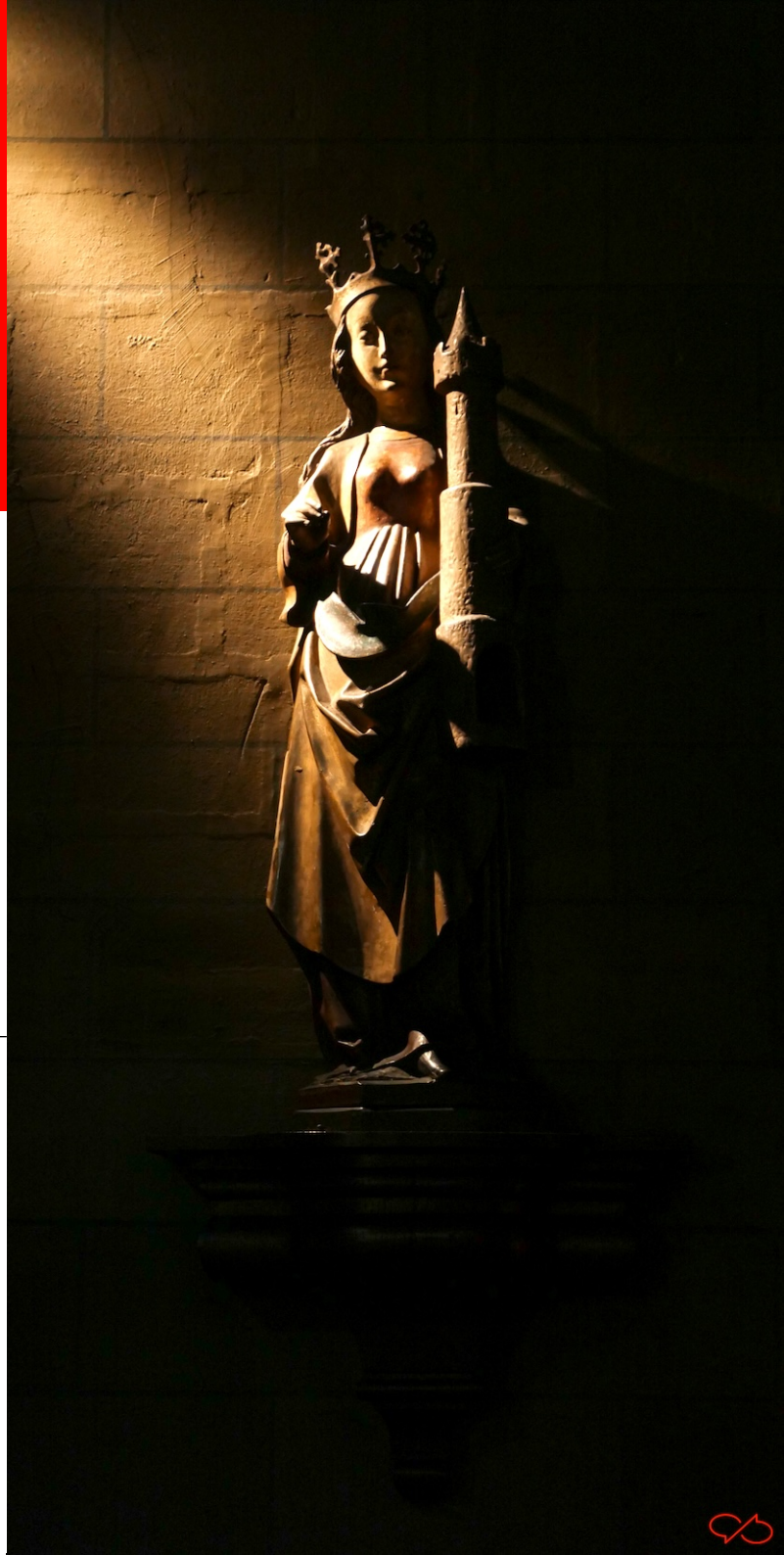

De Onze-Lieve-Vrouwe, De Sterre der Zee, *De Slevrouwe*, deel 3: de kunst

Op de voorpagina zien we het beeld van Sint-Barbara. Iedere heilige heeft een attribuut waaraan die te herkennen is. Dat van Barbara is een toren, daarin werd ze door haar vader opgesloten. Die onthoofde haar zelfs. Ze wordt gerekend tot de veertien helpsters in nood. Ze beschermt tegen brand en bliksem en is beschermer van gevaarlijke beroepen als tunnelbouwers, mijnwerkers, brandweerlieden, smeden, geologen etc.

Heiligen en beschermheiligen zijn in de katholieke traditie zo belangrijk dat tal van kunstenaars ze hebben uitgebeeld. Maar er zijn ook andere iconische voorstellingen als de Annunciatie (Maria hoort dat ze zwanger is van God), de geboorte van Christus, Anna-te-Drieën (Anna, de moeder van Maria, Maria en Jezus, zie de foto links), de Piëta (Maria die rouwt om haar overleden zoon). Naast christelijke voorstellingen zien we ook vaak scenes uit de Griekse en Romeinse mythologie.

We gaan wat voorbeelden bekijken, ze staan verspreid in de kerk, maar vooral in de Schatkamer.

Adres: Onze Lieve Vrouweplein 9
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Onze-Lieve-Vrouwebasiliek_(Maastricht)

In de Merodekapel, die ook de kapel van de Sterre de Zee wordt genoemd, zien we twee indrukwekkende kunstvoorwerpen. De zeer gedetailleerd uitgevoerde vergulde retabel. Die is neo-gotisch en stamt uit 1906.
En net voor de retabel het beeldje van de Sterre der Zee, het genadebeeld van Maria, ook wel Stella Maris genoemd, met Jezus op haar arm. Het beeldje is van gepolychromeerd hout en stamt van begin 15de eeuw. De uitstraling is erg vriendelijk. Ze heeft een vaasje met een zilveren lelie in haar hand. Op de foto draagt ze een blauwe kegelvormige overmantel en haar garderobe bevat ook een rode mantel voor de paastijd. Tijdens vastentijd, de periode vanaf carnaval tot Pasen, en tijdens advent, de periode voor Kerst, draagt ze geen overmantel. Dan zijn ook de zijluiken van de retabel dicht. Ze trekt jaarlijks honderdduizenden bezoekers, velen branden een kaarsje of nemen even tijd voor reflectie.

Drie kunstvoorwerpen uit verschillende stijlen. Linksboven De Eed op de Relieken. De koning zit op een troon met vogelpoten en hondenkoppen. Er staan drie figuren om hem heen. De knielende legt zijn rechter hand op relieken. Hij legt vermoedelijk een eed af. Het origineel is 12de eeuws, anoniem, Maaslandse stijl, het zit in de muur van de Merodekapel. Er is een kopie in het Dinghuis. Op de foto boven zien we een bekroning van een biechtstoel voorstellende Sint-Joris die de draak verslaat. Er staat een spreuk onder: LEVAVIT CONCORDIA FRATRUM. Het is een chronogram, de hoofdletters zijn een jaartal in Romeinse cijfers: 1767. De spreuk betekent "de eendracht onder broeders heeft dit tot stand gebracht". Links een zilverwerk, het uiteinde van een ceremoniarusstaf, 1720. In het midden een duif die de Heilige Geest voorstelt, daar ontspringt een stralenkrans. Daarboven een wereldlijke kroon. Uit de golven verrijzen figuren, naar boven toe worden het engelen. Een koning en koningin in het midden.

Een beeld van Jan van Steffeswert, 1 meter 75 hoog, uit ongeveer 1500. Het is Sint-Christoffel met Christus als kind op z'n schouders. Onderin de staf is een beeldje van een kluizenaar. Het geheel is gekleurd. Ook Christoffel is een helper in nood, hij bracht Christus naar de overkant van de rivier. Hieronder een voorstelling van een pelikaan die zich in de borst pikt en met haar bloed haar kuikens voedt. Het is symbolisch voor opofferende moederliefde. Te vinden in het zuidelijk transept het voormalig hoofdaltaar.

Natuurlijk heeft een kerk in de eerste plaats een religieuze functie. Tegelijk is het een verzamelplaats van kunststijlen, bouwstijlen en meubelstijlen uit allerlei perioden. Een extra museale functie. De *Slevrouwe* maakt deel uit van het Grootste Museum van Nederland, een verzameling van kerken die die museale functie benadrukken. De Schatkamer is voor een klein bedrag te bezoeken, de ingang is in de kloostergang net voor het noordelijke transept. Daar hangt ook de Droom van Jacob, olieverf op eikenhout, 16de eeuws, de maker is onbekend. Op de pagina hiernaast een *Sedes sapientiae*, Zetel der wijsheid. Maria op een troon met met kind Jezus op haar schoot. Maria heeft geen scepter, maar papavers in haar hand. Jeus heeft een boek, hij zal immers leraar worden. Hoewel het romaans lijkt, is het 20ste eeuws, de maker is onbekend. Daarnaast uit de collectie relieken en pyxiden een paar reliekhoudertjes: een *Ex Ossibus S. Maximae. Mart*, Van het bot van Sint-Maxime de martelaar. Pyxiden zijn doosjes voor hosties.

81

Ex Ossibus S. Maximae. Mart.

Links twee engelen die een reliekhouder dragen. De gezichten zijn suikerzoet en het is wel heel overdadig van kleur. Typisch 19de eeuws. En daaronder een fraai 14de eeuws borduurwerk. Het is te vinden in de ladekasten in de Schatkamer.
Op de rechterpagina een drukwerk uit de Schatkamer. Op het papier staat de tekst HODIE MIHI, CRAS TIBI: Heden ik, morgen gij. Het is een voorgedrukt formuliertje waarop ingevuld kan worden wanneer en voor wie het Requiem gezongen zal worden. Het formulier is gedrukt door Nypels, Groote Staat nummer 699. De Nicolaaskerk was de parochiekerk van de OLV. Afgebroken in 1838.

TOEKOMENDE wezende den zal in de Parochiaale Kerke van ST. NICOLAAS ten uuren gezongen worden eene Misse van REQUIEM voor de Ziele

gewezene van het AARTS-BROEDERSCHAP der ALDERHEILIGSTE DRIEVULDIGHEID voor wiens Ziele laavenisse verzogt word eenen *Pater Noster* en *Ave Maria*.

TE MAASTRICHT,
Uit de Drukkery van TH. NYPELS,
in de Groote-Staat, N°. 699.

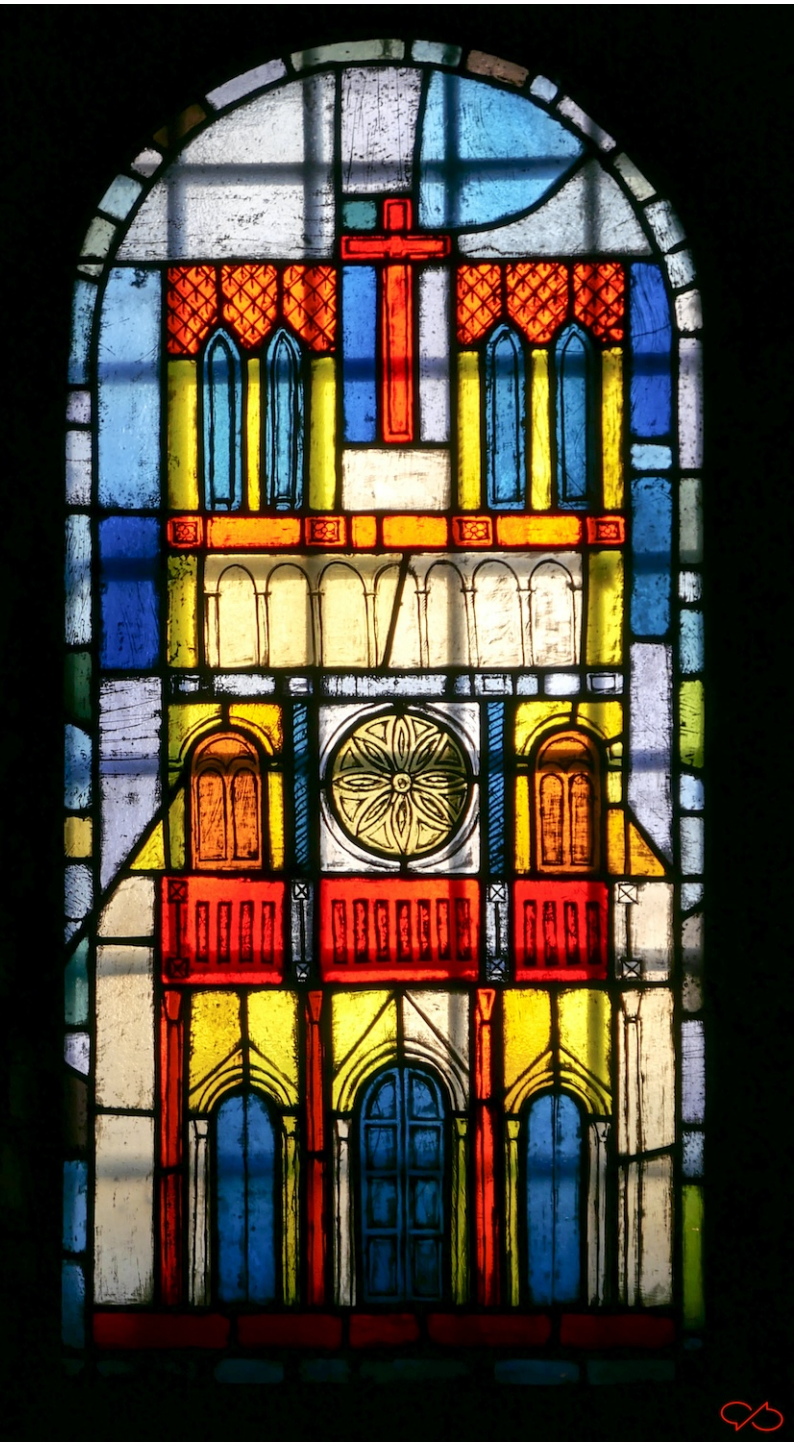

Twee mooie gebrandschilderde glas-in-loodramen van Daan Wildschut uit 1987, vervaardigd in het atelier van H Felix. De ramen zijn in de oostcrypte.

In de zuidelijke transeptkapel staat deze fraaie Agnus Dei, het Lam Gods, op twee verschillende momenten gefotografeerd. Het is 19de eeuws, en het heeft erg Italiaanse trekken. Deels door de witte kleur, deels door de overdaad. We zien een heilige met aureool, een palmtak, een zwaard en een lam: de attributen van de heilige Agnes.

De foto op de achterpagina is van een kast die meteen om de hoek in het noordtransept staat. Het is daar erg donker, waardoor de details niet zichtbaar zijn. Maar mijn camera is een toverdoosje, het doet er gewoon wat licht bij. Het stelt Maria voor op de sikkel van de maan met een aureool van sterren. De kast is bijzonder van vorm.

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

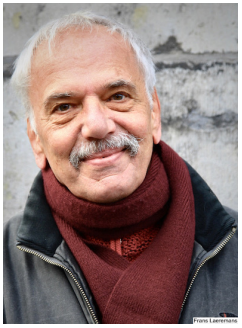

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele